

Szent István király

I. István magyar király 1038. augusztus 15-ét, Mária mennybemenetele napját, a mi Nagyboldogasszony-napunkat megelőző utolsó hetében, „mikor már nem volt kétséges halálának hamari napja, előszólitotta a püspököket és palotájának Krisztus nevét dicsőítő nagyjait, ...majd kezét és szemét a csillagokra emelve így kiáltott fel: >Mennyeik,¹ (Ég) Királynője (Regina caeli), e világ jeles újjászerezője, végső könyörgéseimben a szentegyházat a püspökökkel, papokkal, az országot (regnum) az előkelőkkel (cum primatibus) s a néppel (populo) a Te oltalmadra bízom, nekik utolsó istenhozzádot mondva, lelkemet a kezedbe ajánlom<.”² A Szűzanya kultuszát lépten-nyomon tapasztalhatjuk korai írott forrásainkban, hiszen a Szent István-legendákban István a Szűz Mária kegyelméből lehetett király: „Mennyei Királynőm (Regina celestis) ...aki királynak állítottál”,³ de „az Isten szülőanyja, az örökszűz Mária (dei geneticis ac perpetue virginis Marie)” oltalmával⁴ indul harcba Kopány és Konrád császár ellen is. Ezt az ősi magyar hagyományt a protestáns Heltai Gáspár⁵ így foglalta össze a XVI. században: (István) „Nagybódogasszony napján esmet mind behivatá a püspekeket és az urakat. És mikoron missét mondattanak volna előtte, esmet megszólítá és inté őket minden jókra, és monda: Én az Magyarországot ajánlottam még régen a Szűz Mária asz-

szonyunknak, s aszt választottam pátronának a magyaroknak és az ő nevére verettem a magyaroknak pénzét. Ez okaért állhatatos szüvel szolgállyatok minnyájan Asszonyunknak. És ha valami veszedelem akarna jöni reátok, az ő palástyával befedezi és mególtalmazza Magyarországot, mert Ő a Patrona Hungariae.”

Az kétségtelen, hogy a Mária országa, a Regnum Marianum csak a XVII. századtól terjedt el szélesebb körben,⁶ a Boldogasszony-, Mária-tisztelet ősisége azonban megkérdőjelezhetetlen, hiába igyekezett a marxista történelmi materializmus számos képviselője „liturgikus ízű leírásnak” és „időzített felajánlási” jelenetnek beállítani⁷ István király tettét. Mások „félremagyarázási kísérletnek” nevezték a Szent-Korona-tant és Mária országát.⁸

A Szűz Mária-kultusz korai megléte azonban sokkal súlyosabb kérdéseket is felvet, hiszen a fenti adatok arról szólnak, hogy egyrészt az Árpád-házi fejedelmek és királyok családja eleve szent,⁹ másrészt pedig arról, hogy a belénk táplált és sulykolt történelmi kép Szent István királyról és tetteiről, velejéig hamis, hibás és hiányos. Egy, évszázadokon át barbár, természetimádó pusztai népség ugyanis egy nemzedéknyi idő alatt semmiképpen sem alkothatta volna meg Mária országát. Mert mit tanultunk, mit tanulunk, mit hallunk és olvashatunk István királyról? Röviden

¹ A menny szó a helyes magyar fordítás. Így használja például: Bogyay Tamás, *Stephanus rex. Budapest, Ecclesia. 1988, 116.* - A Mennyeik Királynője kérdéskörrel behatóan foglalkozik Falvai Károly.

² István király emlékezete. A bevezető tanulmányt írta: Györffy György. A legendák latin szövegét magyarra fordította: Kurcz Ágnes. Budapest, Magyar Helikon. 1973, 79 - 80. - Árpád-kori legendák és intelmek. Gondozta: Érszegi Géza. A szövegeket fordította: Csóka J. Gáspár, Érszegi Géza, Kurcz Ágnes, Szabó Flóris. Budapest, Szépirodalmi Kiadó. 1983, 48 - 49. - Az eredeti latin szöveg: Gombos F. Albin, *Catalogus fontium historiae hungaricae aevo ducum et regum ex stirpe Arpad descendendum ab anno Christi DCCC usque ad annum MCCC. I. Budapestini 1937, 2592-2593.* (A továbbiakban: Gombos, *Catalogus*) - *Scriptores rerum hungaricarum tempore ducum regumque stirpis Arpadianae gestarum. Ed. Szentpétery Imre. Budapestini, 1938. II. 431.* (A továbbiakban SRH)

³ Dümmerth Dezső, *Az Árpádok és a magyar szent-kultusz kialakulása. Budapest, Junior. 1989, 102.*

⁴ István király emlékezete. 44. - SRH II. 381.

⁵ Heltai Gáspár, *Krónika az magyaroknak dolgairól. Sajtó alá rendezte: Kulcsár Margit. Budapest, Magyar Helikon. 1981, 94.* - vö. Szekfű Gyula, *Szent István a magyar történet századaiban. In: Szent István Emlékkönyv III. Szerkesztette: Serédi Jusztinianus. Budapest, 1938, 30.*

⁶ Lánosz Gyula, *Vatikáni anyagok Magyarországnak Szent István király által pápai hűbérül való felajánlásához. In: Szent István király emlékezete. Szerkesztette: Nagy Gyula. Budapest, Atheneum. 1901, 44 - 46.* - vö. Zétényi Zsolt, *A Szent Korona - eszme mai értelme. Budapest, Püski. 1997, 64-65.*

⁷ Például: Klaniczay Gábor, *Szent István legendái a középkorban. Világosság. Materialista világnézetű folyóirat. 29 (1988) 692.*

⁸ Elekes Lajos, *István király. Társadalmi Szemle 25 (1970) 74.*

⁹ Ferdinánd Mihály, *Az Istenkeresők. Az Árpád-ház története. Budapest, Rózsavölgyi. 1943, 159.* - vö. Bartoniek Emma, *A királyi hatalom eredetéről. Századok 70 (1936) 481 - 496.*

a következőkben foglalhatjuk össze a hivatalos képet.¹⁰

A IX. század végén a félelmetes besenyők és a bolgárok által üzetve és megveretve a Kárpát-medencébe sodródott egy vad, nomád, pusztai lovasnép, amely nép primitív és pogány volt, varázsló sámánokkal és búbajos táltosokkal, télen-nyáron vászonsátorban lakott, a földön vagy szénán hált, a dermesztő hideg elől néhány négyzetméternyi területű földputrikba húzódott, mint a pockok, dolgozni nem szeretett, írni-olvasni nem tudott,¹¹ házakat, várakat építeni nem tudott, ezért szakadatlanul rabolt és gyilkolt, kifosztotta és felégette a művelt nyugat templomait, városait és várait, a papokat megölte, az apácákat megbecstelenítette, a kincseket és javakat elrabolta.¹² S ez így folyt a X. század végéig. Jeles tetteket hajtott végre a honszerző Árpád nagyfejedelem, ámde utódai már gyengék voltak¹³ és az erőtlenedett ország népe a végpusztulás szélére sodródott, miután a kulturált és erős Nyugat katasztrofális vereséget mért a magyar rablókra¹⁴ 955-ben a Lech-mezején, majd Arcadiapolisnál 970-ben. Így aztán nem lehetett tovább „idegen testként”¹⁵ Európát sarcolni és pusztítani. Vagy beleilleszkedünk Európába, vagy kiirtanak bennünket is, mint korábban a hunokat és az avarokat. S ekkor lépett fel Géza fejedelem, aki - úgymond - belátta, hogy csak egy jár-

ható út van a magyarság számára: nyugton maradni, nem kalandozni, nem rabolni, hanem megtanulni földet művelni, megtanulni falvakban letelepülten élni, megtanulni megbecsülni a civilizáció értékeit s mindenek előtt felhagyni az ocsmány, rút és bűnös istentelenkedéssel, a pogánykodással és felvenni Jézus Krisztus igaz hitét. E nagy munkához Géza hozzá is kezdett, de nem tudta a művét befejezni, így a nagy átalakítás, a nagy fordulat végrehajtása túlnyomórészt fiára, Vajk-Istvánra maradt, aki külföldi, elsősorban német lovagok segítségével, legyőzte a pogány Koppányt, a pogány erdélyi gyulát, a Maros-vidéki hét feleséges Ajtonyt, majd pedig kegyetlenül, tüzzel-vassal terjesztette a kereszténységet, s ezzel megmentette a magyarságot. Majd pedig, igazodva az európai rendhez, ő is megkoronáztatta magát a pápától - császári hozzájárulás mellett - kért és kapott koronával. Ezután német mintára pénzt veretett, törvényeket alkotott, amelyek zöme egyszerű kimásolása a frank törvényeknek. Erővel fellépett az ősi öröklési rend ellen, mivel nem engedte meg, hogy Koppány herceg a levirátus elve szerint fejedelem legyen, hanem az elsőszülött fiú hatalomátvételét „vezette be”. Természetesen a német császári udvartól kért írástudókat, akik elkészítették az okleveleket és leírták a törvényeket, valamint az Intelmeket.¹⁶

¹⁰ A legújabb állásfoglalás egy újságcikkben olvasható: Szilas Zoltán, *Nem menekülhetünk legendákba*. Kosáry Domokos szerint a XXI. század kedvezőbb lehet a magyarságnak. Vasárnapi Újság, 1998. aug. 23. Kosáry, aki a honfoglalásunkat „futóversenyként” értelmezi, elveti László Gyula álláspontját, azt „az ő művészi fantáziájának kissé romantikus szüleményének” tartja, a magyar múlt dicsőségét hirdető, szerinte, egy „álvilágot próbálnak kitalálni”, „emóciókba menekülnek, romantikus mesékbe, mert nem tudnak szembenézni azzal, ami velük, velünk és körülöttünk történt.” Kosáry Domokos magas tudományos posztokat töltött be, nem mindegy tehát, hogy miket állít a magyar őstörténetről, amellyel egyébként sohasem foglalkozott.

¹¹ Engel Pál, *Beilleszkedés Európába a kezdetektől 1440-ig. Magyarok Európában I.* Szerkesztő: Glatz Ferenc. Budapest, Háttér, 1990, 12: /a magyarok/ „nem tudtak sem írni, sem olvasni, szívből utáltak minden munkát, de különösen a kézkezt...”

¹² Engel id. mű 49-50.: „A Kárpát-medence új lakói történetük első évtizedeiben éppúgy a szomszédok kifosztására rendezkedtek be, mint hun elődeik és mint később a magyarok.” Uo. 109.: /a források/ másról sem szólnak, mint pusztításról, városok, falvak, kolostorok kifosztásáról és felgyújtásáról, bestiális kegyetlenkedésekről, öldöklésről és nemi erőszakról, fiatal nők és gyermekek rabláncra fűzéséről...”

¹³ Kristó Gyula, *Augsburgi csata. Sorsdöntő történelmi napok 8.* Szerkesztő: Szakály Ferenc. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1985, 54: „a X. század eleje óta eltelt félevezred alatt a magyarok az egy fő alatt álló népek közül kiválva visszacsúsztak a sok fő alatt álló népek csoportjába.”

¹⁴ A rendkívül tudatosan nemzetellenes beállítottságú Engel Pál akadémikus „vidám rablóbandák” (sic!) „kedélyes fosztogatásairól” értekezik. Id. mű 109.

¹⁵ Hatházi Gábor, *„Államálmodó” Géza nagyfejedelem emlékezete (997 - 1997).* Szent István Király Múzeum Közleményei D. sorozat 251 (1997) 7 - 54. A rendkívül gyenge kivételű kiadvány szövegében szinte minden közhely megtalálható.

¹⁶ Tulajdonképpen ezt a képet rajzolta meg már Pauler Gyula is, *A magyar nemzet története az Árpád-házi királyok alatt. I.* Budapest, MTA. 1893, 6 - 100. - Karácsonyi János, *Szent István király élete.* Budapest, Szent István Társulat. 1904. - Deér József, *Pogány magyarság, keresztény magyarság.* Budapest, K. Magyar Egyetemi Nyomda. 1938, 79 - 105. - Hóman Bálint, *Szent István.* Budapest, Magyar Királyi Egyetemi Nyomda. 1938. - Bónis György, *István király.* Budapest, Művelt Nép. 1956. Igen sajnálatos, hogy e kitérő jogtörténész ilyen monográfiát írt. Teljesen „áthatja” a marxista szemlélet, s odáig elmegy, hogy „gyűjtőgető gazdálkodásról” ír (57.o.), s mindent a szlávoktól tanultunk el. - Bartha Antal, *István és kora. Népszabadság 1970. augusztus 9 - 1970. augusztus 19.* - Györffy György, *István király.* In: *István király emlékezete.* Budapest, Magyar Helikon. 1973, 7 - 16. - uő *István király és műve.* Budapest, Gondolat. 1977. - Kristó Gyula, *Levedi törzsszövetségétől Szent István államig. Elvek és utak.* Budapest, Magvető. 1980. - uő *A Kárpát-medence és a magyarság régmúltja (1301-ig).* Szegedi Középkortörténeti Könyvtár 3. Szeged, 1994, 102 - 127. - uő *A magyar állam megszületése.* Szegedi Középkortörténeti Könyvtár 8. Szeged, 1995. - uő *A magyar nemzet megszületése.* Szegedi Középkortörténeti Könyvtár 12. Szeged, 1997, 5 - 73. - Bogyay Tamás id. mű. - Zsoldos Attila, *Az Árpádok és alattvalóik. Magyarország története 1301-ig. Történelmi Kézikönyvtár.* Budapest, Csokonai. 1997, 36 skk. A teljesen zavaros szerkezetű könyv külön recenziót kíván. - Csorba Csaba, *Árpád népe.* Budapest, Kulturtrade. 1997, 150 - 167. - Magyar Zoltán, *Koppány.* Budapest, Móra. 1998.

Nos hát valóban ilyen arculata volt a mi Szent István királyunknak? Valóban igaz volna az az állítás, hogy Szent István óta a „magyarság már visszavonhatatlanul a kereszténységhez tartozik s a Keletről támadó nomád és pogány rokonaival nem érez semmi kapcsolatot... a magyarság végleg elszakadt Kelet kultúrájától és végleg az európai kereszténység egységébe lépett”?¹⁷ Valóban igazak lehetnek azok az állítások, amelyek szerint I. István király csakis és elsősorban a nyugati római kereszténység érdekeit nézte és elítélte, ostromozta és megvetette a keleti örökséget? Valószínű el lehet hitetni a magyarsággal, hogy „Szent István korával tökéletes cezúra állítódott a magyar lélek-térbe”, „a magyar művelődés, a X. századdal búcsút mondott Kelet pusztáinak és beolvadt a Nyugatba”?¹⁸ Szent István magyar király valóban azt akarta volna, hogy a mi országunk ne egynyelvű és egyszokású birodalom legyen, mert az ilyen ország gyenge és esendő? Hanem fogadjuk be az idegeneket, adjuk fel ősi műveltségünket, felejtjük el őseinket, holott a „Pannónia földjén lakó magyarokat... az Isten titkos terve vezérelte korábbi természetes lakhelyükről a napnyugati részekre”,¹⁹ s hagyjuk szétdaraboltatni az országunkat?²⁰

Ki kell mondanunk végre: évszázadok óta *nem értettük meg* Szent István királyt!

Szent István király története nem Géza nagyfejedelem uralkodásával kezdődik, akiről azt állítják, hogy hozzákezdett az állam kiépítéséhez s ezért helyénvaló őt „államálmodónak”²¹ nevezni, hanem sokkal korábban. Nyilvánvaló, mindenekelőtt azt kell tisztáznunk, államnak nevezhető-e Atilla birodalma, a kazár kaganátus vagy Baján avar országa? Az elmúlt fél évszázadban eluralkodott marxista diletantizmus²² bevezette a nomád törzsi állam za-

varos fogalmát,²³ amely megenged bizonyos szerepet a lovas népeknek,²⁴ ám tagadja annak valóságos állami voltát,²⁵ illetve állam helyett a birodalom szót használja, mindegy megkülönböztetésül.²⁶ Újabban világossá vált, hogy a hunok birodalma nemcsak valóságos állam volt, de Atilla nagykirály megkísérelte létrehozni az ókori világ egységes Európáját, amely Közép-Ázsiától az Atlanti óceánig terjedt volna.²⁷ Annak alapján, hogy a magyar fejedelemségnek kezdetől meghatározott területe volt, rendelkezésére állt a hatalomérvényesítéshez szükséges eszközrendszer (hadsereg, testőrség, bíróságok), képes volt a központi hatalom fenntartásához szükséges anyagi forrásokat (vámok, adók) biztosítani, egyértelmű, hogy a Kárpát-medencei magyar állam a IX. század végén jött létre.²⁸ Nos, akkor hát mi változott meg a Kárpát-medencében a X. század végén? Miért nevezhetjük mégis korszakváltásnak Géza fejedelem (972-997) és I. István (997-1038) uralkodási idejét? Helyes választ csak akkor adhatunk, ha feltesszük azt a kérdést is: mi változott meg a Kr. sz. utáni 960-as évektől az akkori egyetemes világban Kínától az Atlanti-óceánig?

A legfontosabb változás már a VII. században bekövetkezett az arab hódítások révén.²⁹ A magyarság esetében az arab invázióval megegyező hatású volt a kazár állam meggyengülése a IX. század első harmadában, amelynek nem alárendelt bábja volt a magyarság,³⁰ hanem egyenrangú résztvevője. A Kazáriából kivált magyarok nyugatra, a Kárpát-medencébe költözése után Kelet-Európa nagyhatalma, a kazár állam rendkívül meggyengült s éppen a 960-as években kapott halálos dőfést a kijevei Rusz fegyveres erejétől. Ugyanabban az időben (970-ben) II. Ottó (967-983) né-

¹⁷ Benda Kálmán, *A magyar nemzeti hivatástudat története*. Budapest, 1937.

¹⁸ Vámos Ferenc, *Hagyományok a máglyán. A magyar történetírás válsága*. Budapest, Hajék Könyvtár I., 66.

¹⁹ Szent István nagyobb legendája. *Id. mű* 41.

²⁰ E kérdésről lásd: Szádeczky-Kardoss Irma tanulmányát ugyanebben a számban.

²¹ Ezt az idéttlen jelzőt Hatházi Gábor használta, *id. műben*.

²² Különösen meghökkentő, hogy még 15 évvel ezelőtt is Kristó Gyula a honfoglalás korát mint "bomló ősközösségi társadalmat" jellemezte és egész tanulmánya a "kibékíthetetlen osztályellentétnek okán napirendre került állam kialakulásáról" szól, kökeményen képviselve a marxista elveket. Kristó Gyula, *A régi és az új határán*. In: *Tanulmányok az Árpád-korról. Nemzet és emlékezet*. Budapest, Magvető. 1983, 9-25.

²³ Nomád társadalmak és államalakulatok. Szerkesztette: Tókei Ferenc. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1983, 51-65.

²⁴ Róna-Tas András, *A nomád életforma geneziséhez*. In: *A magyarság korai története*. (Tanulmányok) Magyar Őstörténeti Könyvtár 9. Szerkeszti: Zimonyi István. Szeged, 1995, 79-93.

²⁵ Ezt képviselte például Elekes Lajos és kiváló hajdani aspiráns-növendéke: Kristó Gyula.

²⁶ Kristó Gyula, *A korai magyar államról*. História Könyvtár. Budapest, 1996, 5 skk.

²⁷ Harmatta János, *A honfoglalásról új szemmel*. Magyar Nyelv 102 (1998) 100.

²⁸ Ezt vallotta Acsády Ignác, Timon Ákos, Deér József, Szekfű Gyula.

²⁹ Bakay Kornél, *Őstörténetünk régészeti forrásai I*. Miskolc, 1997, 264-265.

³⁰ Bakay Kornél, *Őstörténetünk régészeti forrásai II*. Miskolc, 1998, 100-110. - Róna-Tas szerint a magyarságnak a Kazár Birodalomba való beilleszkedésére vonatkozó "részleteket illetően a sötétben tapogatózunk és feltevésekre kell szorítkoznunk". Róna-Tas András, *A honfoglaló magyar nép*. Budapest, Balassi. 1996, 296-297.

met-római császár feleségül vette a bizánci császár leányát, Theophanu-t s ezáltal a magyar fejedelemség két tűz közé került. A magyar fejedelmi hatalom azonban nem hanyatlott le, Géza fejedelem nem azért módosított hatalmi politikáján, mert az ún. rablóhadjáratok kudarcba fulladtak, a magyarság egyáltalán nem került végveszélybe, hiszen - ha a sokat idézett augsburgi vereség valóban olyan súlyos lett volna³¹ - a németek haladéktalanul elfoglalták volna országunkat. Erre azonban kísérlet sem történt. Egyetlenegyszer, 991-ben volt összecsapás Civakodó Henrikkel, s bár Géza fejedelem serege győzött, néhány év múlva mégis átengedte a magyar fejedelem a Bécsi-medencét, a végleges határt a Lajtánál jelölve ki. Mindezt azért tette, amiért 972-ben először, majd 973-ban másodszor elküldte 12 főemberéből álló követségét a német császárhoz Quedlingburgba,³² kérve és megengedve, hogy a római kereszténység térítői jelenjenek meg az országban. Géza és fia, István tehát azt ismerte fel zseniális éleslátással, hogy egyszer és mindenkorra *megváltozott a világhelyzet*. Kazária és Közép-Ázsia elvesztésével elveszett Kelet hatalmas ereje, elveszett a hátszág, amely nélkül az egész Európával hadakozó magyarság nem tud tartósan megmaradni, kivált, hogy a német császárság és a bizánci birodalom harapófogójába került Magyarország. Ekkor és ezért döntött úgy Géza nagyfejedelem, hogy felveszi a nyugati, judeo-kereszténységet és ezt a római vallást ráerőlteti a népére is. Ez, kétségkívül, sorsdöntő, hatalmas elhatározás volt, amelynek valóra váltásához keménységre, sőt kegyetlenségre volt szükség. Alaptalan és hamis tehát az az állítás, hogy Taksony fejedelem „makacsul ragaszkodott” a kalandozásokhoz és a pogánysághoz (sőt, először 963-ban ő kért térítő püspököt, Zacheus személyében!),

alaptalan és hamis az az állítás, hogy a magyarság vert hordaként zúdult be a Kárpát-medencébe, alaptalan és hamis az az állítás, hogy a besenyők ellenségeink voltak, hiszen Taksony és Géza fejedelem felesége is besenyő volt s minden bizonnyal besenyőket kell értenünk a „fekete magyarok” kifejezés alatt is! Alaptalan és hamis az az állítás, hogy a magyarság a IX-X. században kis lélekszámú, vad, istentelen, barbár³³ nép volt, olyanok, mint a szibériai népek a XVII-XIX. században, amelyek totemeket állítottak és gyilkos galócától elkábult sámánjaik voltak csak. Ellenkezőleg: csakis a Teremtő Egyistent imádták, akinek jelképe volt a Nap, de tisztelték a Földanyát és a Boldogasszonyt. Sokan keresztények voltak. IX-XI. századi temetőinkben nagyszámú kereszt került elő.³⁴ Az azonban igaz, hogy honalapító eleink nem római keresztények voltak! Ez a judeo-kereszténység idegen volt népünktől, de azért egyetlen térítő papot sem öltek meg a X. században,³⁵ tehát tettleges ellenállást nem tanúsítottak. Alaptalan és hamis az az állítás, hogy őseink 837-től 970-ig rablóhadjáratokat vezettek volna Európa „művelt népei és országai” ellen,³⁶ s ezek az „osztályellentétektől (?) gyötört, az állam kialakulásának küszöbére érkezett társadalom mély válságának (?) megoldására szolgáltak” volna.³⁷ Alaptalan és hamis az az állítás, hogy Koppány herceg³⁸ azért támadt István fejedelem ellen, mert „az ősi szokásjog szerint” a legidősebb férfi a fejedelmi trón birtokosa.³⁹ Ha végigtekintünk a fejedelmek és a királyok során, Álmos nagyfejedelemtől kezdve, akkor éppen azt látjuk, hogy Álmost fia, Árpád, Árpádot a fia, Zolta követte, őt talán Fajs (Falicsi-Vál?), majd Zolta fia, Taksony, Taksony fia Géza, Géza fia, István következett, sőt Istvánt is a fia, Imre herceg követte volna.⁴⁰ A trónöröklési rend⁴¹ a származás jogá-

³¹ Kristó Gyula (1985) id. mű 81 - 111.

³² Bakay Kornél, Hungary in the tenth and eleventh centuries. In: Sacra Corona Hungariae. Kőszeg, 1994, 19.

³³ Saxo jegyzte fel: I. Ottó 962-ben devictis barbaris gentibus Avaribus (!)... MGH SS VI. 1844, 616. - Őseinket barbárnak tartani, régi eredetű szemlélet. Szontágh Gusztáv A magyarok eredete. Új Magyar Múzeum 1 (1850) 88.: Mi szegyen az, hogy barbárok voltunk?

³⁴ Bakay Kornél, Őstörténetünk régészeti forrásai II. Miskolc, 1998, 000.

³⁵ Nevelős Ágoston, Szent István, a keresztény Magyarország megeremtője. In: Szent István. Első nagy királyunk élete és alkotásai. Budapest, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda. 1938, 49.

³⁶ Teljesen torz ezeket a hadjáratokat "kalandozásoknak" nevezni. Vö. Pap Gábor, "Angyali korona, szent csillag". In: Anonymus. Budapest, Korona Unio. 1996, 12.

³⁷ Kristó Gyula (1985) id. mű 37.

³⁸ A név maga Cupan alakban a név eléggé gyakran előfordul forrásainkban.

³⁹ Ezt a nézetet elsősorban Györffy György vallja és hirdeti: István király. In: István király emlékezete. Budapest, Magyar Helikon. 1973, 8. - uő. István király és műve. Budapest, Gondolat. 1977, 114 skk. - Györffy epigonjaként jelenik meg Magyar Zoltán, Koppány, Budapest, Móra. 1998, 18 skk.

⁴⁰ Wertner Mór, Az Árpádok családi története. Nagy-Becskerek, Pleitz Könyvnyomda. 1892, 13 - 44. - vö. Vajay Szabolcs, Südost Forschungen 21 (1962) táblázatai.

⁴¹ Fraknoi Vilmos, A királyi trónöröklés rendje az Árpádok korában. Budapest, Stephaneum. 1912. - Csekey István, A magyar trónöröklési jog. Jogtörténeti és közjogi tanulmány oklevélmellékletekkel. Budapest, Atheneum. 1917. - Fraknoi Vilmos, A magyar királyválasztások története. Budapest, 1921. - Bartoniek Emma, A magyar királyválasztási jog a középkorban. Századok 70 (1936) 359 - 406. - Tóth Sándor, A magyar fejedelmi méltóság öröklődése. Acta Universitatis Szegediensis 83 (1986) 3 - 8. - Kristó Gyula, Árpád fejedelemutódai. Acta Universitatis Szegediensis 84 (1987) 11 - 20.

nak és rendjének (jure et ordine geniture) alapján állt, s a 27 uralkodó közül 12-t a fia követte a trónon, a hiányzó 15 esetben azonban 12 uralkodónak nem volt elsőszülött fia! Így tehát mindössze három esetben mellőzték az elsőszülött fiút! Az elsőszülöttség joga (primogeniturae jura concedens) tehát teljesen bizonyított. Ez azonban nem csorbítja a nemzet királyválasztási jogát, az örökösödés és a megválasztás együtt jelentkezik.⁴² Koppány herceg éppen úgy keresztény volt, mint István, Gyula és Ajtony, sőt Sarolt és Géza, csakhogy egyikük sem akarta a keleti kereszténységet felcserélni a nyugati latin kereszténységgel! Koppány tehát nem azért támadt hadal István fejedelemre, mert a levirátus híve volt s mert „vérfertőző házasságra akart lépni” Géza özvegyével,⁴³ hanem azért, mert nem tudta elfogadni - s nyilván elhinni sem - hogy Kelet ereje és hatalma végleg elveszett. Az Istvánnal dacoló főurak, mint az erdélyi gyula és a marosvári Ajtony viselkedésében, magatartásában erősen szerepet játszhatott a hirhedt, máig meglévő magyar önzés és arisztokratizmus,⁴⁴ de a fő ok nyilván az lehetett, hogy mindenképpen őrizzük meg Kelet örökségét és ne fogadjuk el Nyugat törvényeit és uralmát.

Szent István király valódi nagysága az, hogy elsőként ismerte fel azt a mindmáig érvényes alaptör-

vényt, hogy a magyarságot, Kelet népét csakis a *latin kereszténységbe*, az *európaiságba* elrejtve lehet megmenteni. Csak úgy tudjuk önmagunkat megőrizni, ha elrejtekezünk.

Alaptalan és hamis az az állítás, hogy Szent István királyunk feladta az ősi múltat. Nem! Törvénygyűjteményében megőrizte az ősi ötös számrendszert, uralmi jelvényeiben megtartotta a jogart⁴⁵ és a koronázási palástot,⁴⁶ amelyen régi keleti jelképek fedezhetők fel.⁴⁷ Szarkofágján látható, bár nem hivalkodó helyen, a Napisten jelképe: a spirális és a Földanya szimbóluma: a rombusz.⁴⁸ De Kelet örökségének tiszteletét a legeslegjobban az mutatja, hogy országát - természetesen az egész Kárpát-medencét magában foglaló országonkról van szó! - felajánlotta az ősi Napbaöltözött Boldogasszonynak, illetve az ő hasonmásának Szűz Máriának, Jézus anyjának, aki a magyarok pátrónája lett. De ha Szűz Mária a magyarság segítője, az ő szent fiának, Jézusnak is annak kell lennie. Jézust megfeszítették, amint megfeszítették Magyarországot is. Jézus feltámadott, Mária országának is fel kell támadnia. Szólítsuk meg bátran újra és újra szent királyunkat:

Hol vagy István király, téged magyar kíván
Gyászos öltözetben te előtted sírván.

⁴² Tóth Sándor szerint változás következett be Taksony korában s úgy vélekedik, hogy egyetlen öröklési rend kizárólagosságáról nem beszélhetünk.

⁴³ Györffy György ide vonatkozó fejtegetése azért áll gyenge lábakon, mert elképzelést sehol sem büntettek, csakis megtörtént vérfertőzést. Koppány viszont nem vette nőül Saroltot.

⁴⁴ Bibó István kifejezései.

⁴⁵ László Gyula, Adatok a koronázási jogar régészeti megvilágításához. In: Szent István Emlékkönyv. Szerkesztette: Serédy Jusztinian. Budapest, 1938, 517 - 558.

⁴⁶ Bakay Kornél, Saint Stephen, King, Founder of the State and the Coronation Mantle. In: Sacra Corona Hungariae. Kőszeg, 1994, 371 - 405.

⁴⁷ Varga Géza, Tejút-jelkép a koronázási paláston. Hunnia 105 (1998) 19 - 24.

⁴⁸ Fettich Nándor, Szent István király márványkoporsója a középkori krónikás és legendairodalomban és a székesfehérvári kőtárban. Magyar Történelmi Szemle 2 (1971) 491 - 599. - vö. Nagy Árpád, Orogine et iconographie du sarcophage de Székesfehérvár. Alba Regia 13 (1972) 167 - 184.